

Guadalajara

Quim Monzó
La Literatura

Tecleja l'última frase amb una barreja d'excitació i desconcert. És la primera novel·la seva on hi ha, al final, una mort. El fet és remarcable perquè, precisament, l'absència de morts als seus llibres havia estat una constant volguda, un rebuig de la solució fàcil en què cauen tants escriptors quan no saben com fer pujar el to dramàtic. Ara, per primera vegada i empès per la lògica de la narració, s'ha vist obligat a alterar aquesta constant i matar el protagonista. Arrenca el full de la màquina, el col·loca darrere tots els altres i en rellegeix el principi: «Aquell migdia, mentre parava taula, l'home va tombar el saler sense voler i la sal va caure damunt les estovalles. Això el va aterrir.»

L'escriptor té un contracte amb una editorial per escriure una novel·la l'any. Fa disset anys que el va firmar i, metòdicament, cada mes de gener lliura la nova novel·la a l'editor. Ha publicat, doncs, setze novel·les. Escriure una novel·la no li sembla res d'especialment difícil i es burla per sistema dels escriptors que triguen deu anys a fer-ne una. De vegades en queda més satisfet; de vegades menys. De vegades la història li surt fluida, s'hi apassiona, l'escriu gairebé a raig i la corregeix amb plaer. Altres vegades la història és forçada, l'escriu com si fos un càstig (perquè, per contracte, ha d'acabar-la sigui com sigui abans que passi l'any) i la corregeix poc i sense ganes. Tant és: ningú no es queixa quan li surt fluixa. L'exigència de qualitat en aquest seu país és mínima, una cosa tan sabuda que els mateixos habitants se'n burlen. La constància, doncs, li permet viure, precàriament però sense haver-se de llevar a les vuit del matí. L'únic que prega a aquest Déu en qui no creu és no tenir mai un bloqueig davant del full en blanc. No s'ho podria permetre.

El dia de la presentació del llibre, l'editor li dóna una bona notícia: han de reeditar la seva primera novel·la en una col·lecció nova i, si vol, com que l'han de picar de cap i de nou pot rellegir-la i introduir-hi canvis si creu que en necessita. La rellegeix. N'ha escrites tantes, de novel·les, que havia oblidat l'argument exacte d'aquella primera, i només en recordava, de manera boirosa, alguns personatges. Sabia que anava d'un escriptor que escriu una novel·la, té un cert èxit i això li permet publicar-ne una segona l'any següent i una tercera l'altre. Però quan la llegeix de dalt a baix es queda astorat. L'argument i els personatges presagien detalls concrets i exactes de la seva vida, succeïts mesos o anys després de la publicació. Al cap de setze anys, pot identificar exactament aquell personatge secundari del qual s'enamorava la dona del protagonista. Perquè, poc després d'haver publicat aquella primera novel·la, va conèixer un personatge igual, i la dona que se'n va enamorar va ser la seva. I la lluita del protagonista contra la pressió ambiental és la lluita que ell mateix va haver de mantenir contra la pressió ambiental que va rebre a partir d'aquell primer èxit.

Encuriósit, llegeix les altres seves novel·les, una rere l'altra, per ordre de redacció i publicació. Les prediccions es repeteixen. Hi reconeix persones, sensacions, alegries, fracassos, redactats sempre amb mesos d'antelació. Veu la seva vida, sencera, predita, llibre a llibre. Va presagiar els fets, les circumstàncies, les dones, els drames, les alegries. L'omnipotència del personatge d'Estepa verda presagia la seva omnipotència, poc més tard. L'angoixa del protagonista de Pura terra mullada és l'anunci de la que ell va patir poc després. I la consciència de fracàs del músic de Tot el foc del seu gran sol és la seva, al cap d'uns mesos. També hi reconeix persones concretes. La dona de Poltres al

clos és la Lluïsa, que va conèixer just el dia que presentava el llibre. La Teresa surt retratada, amb precisió fotogràfica, a L'ànima, però en el moment d'escriure-la ni la coneixia. Sistemàticament, ha previst i escrit les coses que li havien de passar mesos més tard.

Quan finalment li arriba el torn a l'últim llibre, aquell que acaba de publicar fa uns dies, que el protagonista hi mori l'espanta. Desa el llibre damunt l'escriptori, va a la cuina, busca un pot d'estofat precuinat, l'obre, l'aboca en un recipient i el col·loca al microones. Al llibre no hi sap reconèixer ni personatges ni fets. Per una banda, és evident que encara no han passat prou mesos perquè el que hi ha escrit es faci realitat. Per altra banda, però, que no hi reconegui absolutament res li fa concebre esperances: si també ha de ser una predicció, algun dels fets narrats ja s'hauria d'haver produït. Que no sigui així pot indicar que potser amb aquella novel·la no passarà el mateix que amb les altres. Fet i fet, cap llei no certifica que la norma s'hagi de complir eternament. Pensa tot això mentre para taula; se n'adona i intenta evitar l'inevitable.